

Διάλεξη 4^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

Τελευταίο μέρος της έκθεσης του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία μετά την επίσκεψή του στην Κύπρο:

- i. Συμπεράσματα του ειδικού εισηγητή
- ii. Συστάσεις του ειδικού εισηγητή προς τις κυπριακές αρχές
- iii. Συστάσεις του ειδικού εισηγητή προς τις de facto αρχές στο βόρειο μέρος του νησιού

Σκοποί ενότητας

1. Μελέτη της έκθεσης του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία για τη Δημοκρατία της Κύπρου

Περίληψη προηγούμενης διάλεξης

- Στην προηγούμενη διάλεξη αναλύθηκε το μέρος της έκθεσης που αφορούσε το συνταγματικό καθεστώς των θρησκευτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο.
- Στην παρούσα διάλεξη θα αναλυθούν τα συμπεράσματα και οι συστάσεις του ειδικού εισηγητή, που περιέχονται στο τελευταίο μέρος της έκθεσης.

Τελευταίο μέρος της έκθεσης:

1. Συμπεράσματα του ειδικού εισηγητή

Παράγραφος 70

- Η πολιτική σύγκρουση στην Κύπρο δεν προέρχεται από θρησκευτικές διαφορές καθαυτές. Για αιώνες, λαοί διαφορετικών θρησκευτικών προσανατολισμών (χριστιανοί και μουσουλμάνοι) έχουν ζήσει ειρηνικά δίπλα δίπλα, ένα επίτευγμα το οποίο φαίνεται να έχει επιζήσει, σε ένα ορισμένο βαθμό, σε διάφορες πολιτικές κρίσεις και συγκρούσεις που έχουν επηρεάσει το νησί.
- Μάλλον οι πολιτικές εντάσεις, που συνεχίζουν να επηρεάζουν το νησί, μπορούν να έχουν μια επίδραση στην πλήρη ανάπτυξη της ελευθερίας θρησκείας ή κοσμοθεωρίας για τον καθένα, καθώς και στη σχέση μεταξύ των διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων, εφόσον οι εθνοτικές και θρησκευτικές προσχωρήσεις αλληλοσυνδέονται αδιαχώριστα.

Παράγραφος 71

- Σχεδόν όλοι οι συνομιλητές του ειδικού εισηγητή συμφώνησαν ότι η κατάσταση έχει σαφώς βελτιωθεί πρόσφατα, με θετικές επιπτώσεις και για την απόλαυση της ελευθερίας θρησκείας ή κοσμοθεωρίας σε όλο το νησί. Κυρίως, με το άνοιγμα ενός αριθμού σημείων διάβασης από το έτος 2003, το οποίο επιτρέπει στους ανθρώπους (όχι σε όλους) να κινούνται λιγότερο ή περισσότερο ελεύθερα και να έχουν πρόσβαση σε θρησκευτικές θέσεις, περιλαμβανομένων εκκλησιών, τζαμιών (τεμενών) και κοιμητηριών, που προηγουμένως δεν ήταν προσβάσιμες σε αυτούς.
- Μέλη θρησκευτικών μειονοτήτων που έχουν ζήσει σε κατάσταση απομόνωσης για πολλά χρόνια τώρα είναι ικανοί να είναι σε επαφή με μέλη οικογενειών, φίλους, και μέλη της κοινότητας από την οποία είχαν χωριστεί. Ο ειδικός εισηγητής άκουσε ιστορίες για οικογενειακές επανανοποιήσεις και ανθρώπους που ανακάλυψαν κοινούς δεσμούς με άλλους όταν επισκέφτηκαν τα παραδοσιακά τους χωριά. Υπήρξαν όμως και επεισόδια, προσβολές (πχ στο πλαίσιο αθλητικών γεγονότων).
- Όμως, το άνοιγμα των σημείων διάβασης το 2003 δεν έχει οδηγήσει σε αυξανόμενη φυσική βία μεταξύ των κοινοτήτων. Αποτελεί θετικό φαινόμενο, δεδομένης της τραυματικής ιστορίας του πολέμου, της μετατόπισης και της συνεχιζόμενης στέρησης της περιουσίας, καθώς και της καταστροφής και της βεβήλωσης θρησκευτικών χώρων.

Παράγραφος 72

- Η συνολική εικόνα του νησιού διαποτίζεται κατά μεγάλο μέρος από την πραγματικότητα του δικοινοτισμού, κάτι που έχει επιπτώσεις για την κατάσταση της ελευθερίας θρησκείας ή κοσμοθεωρίας.
- Τα βασικά χαρακτηριστικά του δικοινοτισμού κατοχυρώθηκαν στο σύνταγμα του 1960 της Δημοκρατίας του Κύπρου. Σε σχέση με την θρησκεία ο δικοινοτισμός κυρίως αναφέρεται στην ελληνορθόδοξη εκκλησιά (και στις τρεις επίσημες θρησκευτικές μειονότητες των αρμενίων, των μαρωνιτών και των λατίνων που έχουν συνδεθεί συλλογικά με την ελληνική κοινότητα) και στο Ισλάμ.
- Ενώ αυτή η κατανόηση του δικοινοτισμού αναμφίβολα αντανακλά μια ιστορική και σύγχρονη πραγματικότητα, η θρησκευτική διαφοροποίηση σε όλο το νησί έχει de facto αναπτυχθεί πέραν των ορίων αυτής της αντίληψης (για παράδειγμα μετανάστες, έποικοι και απόγονοί τους, έχουν αλλάξει το θρησκευτικό τοπίο στο βόριο και στο νότιο μέρος και έχουν φτάσει στο νησί νέες θρησκευτικές κοινότητες).
- Αναφέρονται διαφωνίες μεταξύ ανθρώπων που έχουν νοοτροπία κοσμική και πιο συντηρητικών θρησκευόμενων πιστών.

**Τελευταίο μέρος της έκθεσης:
2. συστάσεις του ειδικού εισηγητή προς
τις κυπριακές αρχές**

Παράγραφος 73

Ο ειδικός εισηγητής:

- απευθύνει πρακτικές συστάσεις στην κυβέρνηση της δημοκρατίας της Κύπρου, στις de facto αρχές του βόρειου μέρους και σε άλλους.
- τονίζει ότι δεν υπάρχει προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωριστή, αλλά όλα τα πρόσωπα μπορούν αποτελεσματικά να απολαμβάνουν τα θεμελιώδη δικαιώματα (περιλαμβανομένης της ελευθερίας θρησκείας ή κοσμοθεωρίας) οπουδήποτε ζουν.

Παράγραφος 74

- Η κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Κύπρου θα έπρεπε να αναπτύξει περαιτέρω την υπάρχουσα πολιτική της εκτίμηση, σεβασμού της θρησκευτικής διαφοροποίησης, με μία οπτική που να περιλαμβάνει τις μικρές κοινότητες, καθώς και τις κοινότητες που δεν έχουν μια μακριά ιστορική παρουσία στην Κύπρο, προκειμένου να εγγυηθεί για τον καθένα την πλήρη και χωρίς διακρίσεις απόλαυση της ελευθερίας της θρησκείας ή κοσμοθεωρίας.
- Τα μέλη των θρησκευτικών κοινοτήτων, που εμπίπτουν εκτός του πλαισίου των θρησκειών που έχουν υπάρξει ιστορικά παρούσες στο νησί, θα πρέπει επίσης να επωφελούνται από υφιστάμενες επιχορηγήσεις, περιλαμβανομένης της οικονομικής υποστήριξης για τα θρησκευτικά σχολεία, της παρουσίας στα ΜΜΕ και της κάλυψης στο σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα και στα βιβλία διδασκαλίας.

Παράγραφος 75

Οποιαδήποτε υφιστάμενα εμπόδια, ειδικά για μικρές και μη παραδοσιακές θρησκευτικές κοινότητες, να ανεγείρουν θρησκευτικά κτήρια, χώρους λατρείας ή κοιμητήρια και να αγοράζουν ακίνητα για αυτούς τους σκοπούς, θα πρέπει να αναλυθούν και να παύσουν να υπάρχουν.

Παράγραφος 76

Η κυβέρνηση θα έπρεπε να υποστηρίζει καλύτερα τις μουσουλμανικές κοινότητες στο νότιο μέρος, ειδικά προσφέροντας θρησκευτική εκπαίδευση για τους μουσουλμάνους μαθητές, στη βάση εκούσιας συμμετοχής και περαιτέρω χρηματοδοτώντας την υποδομή που χρειάζεται για τη θρησκευτική κοινοτική ζωή. Αυτό περιλαμβάνει την λειτουργία κοιμητηρίων για την διεξαγωγή αξιοπρεπών ενταφιασμών

Παράγραφος 77

Η κυβέρνηση θα πρέπει να σέβεται τα προσκυνήματα, περιλαμβανομένων των επισκέψεων στο Χαλά Σουλτάν Τεκκέ, ως ένα σημαντικό μέρος της ελευθερίας θρησκείας.

Παράγραφος 78

- Η κυβέρνηση θα έπρεπε να διασφαλίσει ότι κατά τη διάρκεια της σχολικής εκπαίδευσης κανένας μαθητής δε θα πρέπει να εκτίθεται στο μάθημα των θρησκευτικών ή σε θρησκευτική εκπαίδευση που έρχεται σε αντίθεση με τις πεποιθήσεις του ή τις πεποιθήσεις των γονέων ή νόμιμων κηδεμόνων του.
- Το δικαίωμα σε απαλλαγή από την θρησκευτική εκπαίδευση θα έπρεπε να είναι εγγυημένο όχι μόνο *de jure* αλλά και στην πράξη.

Παράγραφος 79

- Θα έπρεπε να διασφαλιστεί ότι οι μαθητές δεν εκτίθενται σε πίεση για να συμμετέχουν σε θρησκευτικές ιεροτελεστίες, περιλαμβανομένων των εξομολογήσεων σε ιερέα, στο πλαίσιο της σχολικής εκπαίδευσης.
- Η σχολική εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει αντικειμενική ενημέρωση για τη διαφοροποίηση των θρησκειών, προάγοντας έτσι την πολύ - προοπτικότητα , δηλαδή τις πολλές θρησκευτικές και κοσμοθεωρητικές προοπτικές, όπως εξετάζεται στα προγράμματα που σχεδιάζονται από το υπουργείο παιδείας και πολιτισμού.

Παράγραφος 80

Η κυβέρνηση θα πρέπει να διασφαλίσει ότι αυτοί που ζητούν άσυλο δεν εκτοπίζονται σε μία χώρα στην οποία μπορούν να αντιμετωπίσουν σοβαρό κίνδυνο θρησκευτικής δίωξης σε πλήρη συμμόρφωση με την αρχή των των ισχυόντων διεθνών προτύπων.

Σχολιασμός παραγράφων 73-80

Από τις συστάσεις του ειδικού εισηγητή για τη θρησκευτική ελευθερία προς την κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Κύπρου μπορούμε να επισημάνουμε ορισμένα σημεία. Ο ειδικός εισηγητής:

- υποστηρίζει ότι οι οικονομικές επιχορηγήσεις θα πρέπει να επεκταθούν από την κυβέρνηση της Κύπρου πέραν των πέντε αναγνωρισμένων θρησκευμάτων (ελληνορθόδοξη, μουσουλμανική, αρμενική, μαρωνιτική, λατινική).
- καθότι γερμανικής καταγωγής, παραξενεύεται από τη χρήση του όρου «λατίνος καθολικός» γι' αυτό τη βάζει σε εισαγωγικά. Όμως είναι όρος του κανονικού δικαίου της καθολικής εκκλησίας, όπου υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ λατινικών και ανατολικών εκκλησιών).
- προωθεί ένα ισχυρότερο μοντέλο κοσμικού κράτους από το υφιστάμενο, το οποίο επηρεάζεται από την ορθόδοξη παράδοση της Κύπρου.

Τελευταίο μέρος της έκθεσης:
3. συστάσεις του ειδικού εισηγητή προς τις de facto αρχές στο βόρειο μέρος του νησιού

Παράγραφος 81

Οι αρχές θα πρέπει να δώσουν οδηγίες στην «αστυνομία» (όπως τη γράφει ο ειδικός εισηγητής) στο βόρειο μέρος να απέχει από οποιαδήποτε συμπεριφορά η οποία θα μπορούσε να έχει ένα αποτέλεσμα προσβλητικό για τις δραστηριότητες των θρησκευτικών κοινοτήτων (πχ με την βιντεοσκόπηση συνελεύσεων των πιστών).

Παράγραφος 82

Θα πρέπει να επανεξεταστούν οι υφιστάμενοι περιορισμοί στο βόρειο μέρος για την προσβασιμότητα των θρησκευτικών κτηρίων, τόπων ή κοιμητηρίων και για τη διεξαγωγή θρησκευτικών ακολουθιών, σε αυστηρή συμμόρφωση με το α.18, § .3 του διεθνούς συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (δηλαδή της διάταξης για τους νόμιμους περιορισμούς) και του α. 1, § 3 της διακήρυξης του 1981.

Παράγραφος 83

Οι αρχές θα πρέπει να ερευνούν επιμελώς ισχυρισμούς βανδαλισμού θρησκευτικών τόπων και κοιμητηρίων στο βόρειο μέρος, κάτι που θα αποτελούσε βοηθητικό στοιχείο στην οικοδόμηση σχέσης εμπιστοσύνης με τις θρησκευτικές μειονότητες, ειδικά τις χριστιανικές.

Παράγραφος 84

Οι αρχές θα πρέπει να χειρίζονται τους ισχυρισμούς κληρονομιάς των χριστιανικών μειονοτήτων, περιλαμβανομένων των ζητημάτων ιδιοκτησίας ακινήτων, κατά ένα δίκαιο και διαφανή τρόπο. Θα αποτελεί σημαντικό σημάδι για τις χριστιανικές μειονότητες ότι έχουν μακρόχρονες προοπτικές στην περιοχή.

Παράγραφος 85

Οι αρχές θα πρέπει να σέβονται το δικαίωμα των θρησκευτικών ηγετών να επισκέπτονται τις κοινότητες τους χωρίς παράνομους, κατά το διεθνές δίκαιο, περιορισμούς.

Παράγραφος 86

- Η θρησκευτική και ηθική εκπαίδευση, που βασίζεται κατά μεγάλο μέρος στην ισλαμική διδασκαλία, στη δημόσια εκπαίδευση θα πρέπει να συνοδεύεται με μια επιλογή για απαλλαγή .
- Οι διαδικασίες απαλλαγής θα πρέπει να είναι εύκολες και δε θα πρέπει να έχουν de jure ή de facto τιμωρητικά αποτελέσματα.

Παράγραφος 87

- Το δικαίωμα αντίρρησης συνείδησης στη στρατιωτική θρησκεία θα πρέπει να αναγνωριστεί.
- Οι αντιρρησίες συνείδησης θα πρέπει να έχουν την επιλογή να εκτελούν εναλλακτική πολιτική θητεία, η οποία θα πρέπει να είναι συμβατή με τους λόγους αντίρρησης, και δεν θα πρέπει να έχει τιμωρητικά αποτελέσματα

Βιβλιογραφία

1. Έκθεση του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία για την Κύπρο
2. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%B5%CE%BA%CE%AD%CF%82_%CE%A7%CE%B1%CE%BB%CE%AC_%CE%A3%CE%BF%CF%85%CE%BB%CF%84%CE%AC%CE%BD%CE%B1%CF%82
3. Διακήρυξη της ΓΣ του ΟΗΕ του 1981 για την απάλειψη όλων των μορφών μισαλλοδοξίας και διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία ή κοσμοθεωρία
4. Διεθνές σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

